

УДК 338.242.4
JEL Classification G18

Томнюк Тетяна

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Чернівці, Україна
E-mail : tltomnyuk@gmail.com

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація

Вступ. Необхідність відновлення сталого економічного зростання в Україні обумовлює пошук новітніх рішень щодо використання регулюючого інструментарію держави у напрямку активізації підприємництва як рушійної сили економічного розвитку.

Методи. Для дослідження тенденцій розвитку підприємництва та впливу на ці процеси державного регулювання використано ряд загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема методи структурно-логічного, концептуального аналізу, синтезу, методи інформаційно-логічного, статистичного та факторного аналізу, таблично-графічний метод.

Результати. У статті проаналізовано показники динаміки кількості суб'єктів господарювання та зайнятості залежно від критеріїв класифікації суб'єктів підприємництва в Україні. Обґрунтовано необхідність та напрями підвищення ефективності методів державного регулювання підприємницької діяльності за сферами їх реалізації (грошово-кредитне, фіскальне, цінове та зовнішньоекономічне регулювання).

Перспективи. Реалізація запропонованих заходів, спрямованих на підвищення ефективності державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, обумовить позитивні зрушення щодо активізації бізнесу, сприятиме макроекономічній стабілізації та, як наслідок, обумовить економічне зростання в цілому.

Ключові слова: підприємство, державне регулювання, суб'єкт господарювання, грошово-кредитне регулювання, фіскальне регулювання, зовнішньоекономічне регулювання, цінове регулювання.

Вступ. Підприємство є рушійною силою економічного розвитку цивілізованого світу. За оцінками Глобального індексу підприємництва і розвитку GEDI-2016, Україна посідає 63-є місце серед 132 країн світу та 34-е місце в європейському регіоні [1]. За інформацією Світового банку Україна посіла 80 місце серед 190 країн світу у рейтингу Doing Business-2017, що на три позиції вище у порівнянні із рейтингом Ведення бізнесу-16. Проте звіт групи Світового банку визначає, що в нормативно-правовій базі, яка регулює розвиток бізнес середовища в Україні, все ще залишається багато проблем [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми державного регулювання підприємництва були і залишаються об'єктом досліджень науковців багатьох країн світу. Серед зарубіжних вчених варто відзначити праці Дж. М. Б'юкенена, Т. Гоббса, Дж. М. Кейнса, А. Лаффера, Р.А. Масгрейва, Д.С. Мілля, Ф. Нітті, Д. Норта, М. Олсона, Є. Селігмана, А. Сміта, Г. Стайна, Дж. Е. Стігліца, М. Уейденбаума, М. Фрідмена, А. Шеффле, Л. Штейна. Дослідженню теоретичних і практичних проблем державного регулювання окремих сфер економіки присвячені останні публікації таких вітчизняних науковців, як Андрусь О.І. [3], Мельниченко О.А. [4], Степанов В.Ю. [5]. Проте стратегія щодо відновлення сталого економічного зростання в Україні обумовлює необхідність пошуку новітніх рішень у використанні регулюючого інструментарію держави щодо активізації бізнесу.

Мета. Метою публікації є дослідження методів та інструментів державного впливу на діяльність суб'єктів підприємництва з метою пошуку шляхів підвищення їх ефективності.

Методологія дослідження. Для досягнення поставленої мети використано ряд загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема методи структурно-логічного, концептуального аналізу, синтезу, методи інформаційно-логічного, статистичного та факторного аналізу, таблично-графічний метод.

Результати. Згідно з Господарським кодексом [6], суб'єкти підприємництва поділяються на такі категорії:

1) суб'єктами мікропідприємництва є: фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

2) суб'єктами малого підприємництва є: фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці, та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

3) суб'єктами великого підприємництва є: юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України\$

4) інші суб'єкти господарювання належать до суб'єктів середнього підприємництва (табл. 1).

Таблиця 1

Вітчизняні критерії ідентифікації суб'єктів господарювання за величиною*

Суб'єкт господарювання	Величина суб'єкта господарювання	Середня кількість працівників, осіб	Дохід, млн. євро / рік
Фізична та юридична особа	Мікро	Не перевищує 10	На перевищує 2
Фізична та юридична особа	Мале	На перевищує 50	Не перевищує 10
Фізична та юридична особа	Середнє	Не перевищує 250	Не перевищує 50
Юридична особа	Велике	Понад 250	Понад 50

*Джерело: складено автором на підставі [6]

Аналіз показників динаміки кількості суб'єктів господарювання та зайнятості у провадженні ними діяльності свідчать, що найбільш стійкими до погіршення макроекономічних умов є мікропідприємства та фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності (ФОП) (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка кількості суб'єктів господарювання у 2012–2015 роках*

Рік	Великі	Середні	Малі	Мікро	ФОП
2012	698	20189	344048	286461	1235192
2013	659	18859	373809	318477	1328743
2014	497	15906	324598	278922	1591160
2015	423	15203	327814	284241	1630878
Відхилення 2015до 2012, %	-39,4	-24,7	-4,7	-0,8	+32,0

*Джерело: складено автором на підставі [7]

Чисельність ФОП збільшувалася впродовж досліджуваного періоду (2012–2015 роки). Проте, кількість зайнятих підприємців та їхніх найманих працівників мала тенденцію до скорочення (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка кількості зайнятих на суб'єктах господарювання у 2012–2015 роках, тис. осіб*

Рік	Великі	Середні	Малі	Мікро	ФОП
2012	2484,2	3144,2	2051,3	788,2	2277,9
2013	2383,7	3012,1	2010,7	795,3	2322,6
2014	1915,1	2696,5	1686,9	723,5	2498,2
2015	1708,6	2604,7	1576,4	691,4	2290,3
Відхилення 2015 до 2012, %	-21,5	-20,0	-31,0	-11,5	-19,1

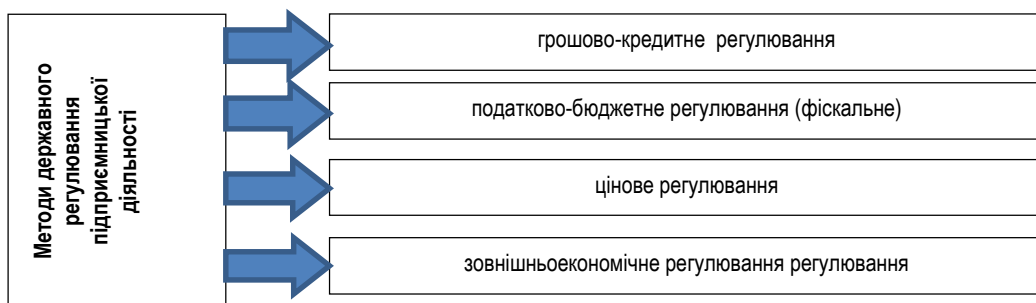
*Джерело: складено автором на підставі [7]

Аналіз статистичних даних свідчить, що найкраще до погіршення макроекономічних умов адаптуються мікропідприємства. Водночас, обсяг виробленої та реалізованої продукції на цих підприємствах є незначним, а доданої вартості продукується найменше [8, с. 139–141].

Найменш гнучкими в умовах несприятливої макроекономічної ситуації є великі підприємства, кількість яких в результаті макроекономічних потрясінь останніх років зменшилася на 39,4%. Технологічна модернізація і оптимізація виробничих процесів також є однією з причин скорочення кількості зайнятих на великих підприємствах. Інші сегменти підприємництва мали б «поглинати» надлишок робочої сили, однак це не відбувається через макроекономічну нестабільність, складні економічні умови і тривалу рецесію в Україні.

Отже, обов'язковою умовою активізації бізнесу в Україні має стати ефективна політика державного регулювання підприємницької діяльності.

Методи державного регулювання підприємництва за сферами реалізації подано на рис. 1.

Рис. 1. Класифікація методів регулювання підприємництва за сферами реалізації*

*Джерело: власна розробка

Зазначимо, використання зазначених методів як складових системи державного регулювання економічної діяльності суб'єктів підприємництва стало загально визнаною умовою економічного зростання.

Ефективно функціонуюча система фінансового ринку впливає на стан економіки кожної країни, оскільки здатна забезпечити потреби економіки в інвестиціях шляхом акумуляції тимчасово вільних фінансових коштів. До завдань грошово-кредитного регулювання належить забезпечення рівноваги товарної і грошової маси в обігу, стабільності національної валюти, що має позитивний вплив на функціонування ринків капіталів і мобілізацію інвестиційних ресурсів.

Безумовною складовою підвищення активності підприємницьких структур є доступність

кредитних ресурсів. Згідно з даними НБУ, на кінець 2016 року середньозважені ставки за новими кредитами для юридичних осіб у гривні склали 14,8%, а ставки за кредитами для населення – 30,5% [9]. Для порівняння: в країнах-членах ЄС місцевий бізнес має можливість отримувати кредити під 3-7%. Таким чином, ставки за кредитами в Україні високі, і це не дозволяє кредитувати економіку. Починаючи з 2014 року, банки фактично не видавали кредити, тільки попередньо отримані валютні кредити переоформляли на нові. Як результат, загальний обсяг виданих кредитів впав майже удвічі.

Вирішення питання «дешевих» кредитів потребує залучення «дешевих» депозитів. Але стан функціонування фінансового ринку в Україні є незадовільним. Це підтверджується, зокрема, рівнем девальвації національної грошової одиниці (упродовж 2014–2016 років гривня знецінилася більш, ніж утричі відносно долара США) та зростанням інфляції (за підсумками 2016 року індекс інфляції становив 112,4%, 2015 р. –143,3%, 2014 р. – 124,9% [10]). Стан розвитку фінансового ринку у рейтингу «Індексу глобальної конкурентоспроможності 2015–2016» [11] – 121 місце серед 140 країн. У порівнянні з минулорічним показником оцінка погіршилася на 9,6% (за семибальною шкалою з 3,54 до 3,2), що призвело до зниження рейтингового рівня. Водночас функціонування банківського сектору фінансового ринку за рейтингом індексу глобальної конкурентоспроможності 2015–2016 оцінюється як вкрай негативне – 140 місце зі 140 країн.

На тлі такої ситуації домогтися повернення виведених з банківської системи коштів та залучення додаткових під більш нижчі відсоткові ставки за депозитами – завдання надскладне. Разом з тим в умовах подальшої кризи в країні проблема неповернення кредитних коштів для банківського сектору є особливо гострою та потребує надзвичайної обережності та виваженості при кредитуванні реальної економіки.

Головна передумова вирішення проблеми полягає в забезпеченні макроекономічної стабільності, що обумовить поступове підвищення платоспроможності підприємств, підвищення рівня заощаджень домогосподарств в Україні та відновлення позитивної динаміки фінансового ринку.

Проте, у період стагнації економіки доцільно перейняти досвід ряду країн, в яких уряд через державні фонди здійснював фінансування діяльності малого та середнього бізнесу. Так, наприклад, в Ізраїлі у 80-х роках минулого сторіччя через створення державних венчурних фондів здійснювалися інвестиції в різні стартапи; в Польщі держбанк надає гарантії по кредитах малому і середньому бізнесу (близько 60% від усієї суми кредитів, які беруть клієнти), причому максимальна сума такої гарантії становить до 1 мільйона євро, а вартість – перший рік безкоштовно, а другий – 0,5% [12].

Серед засобів фіскальної політики основним, найбільш універсальним та дієвим фінансовим інструментом виступають податки. В Україні податкові надходження забезпечують близько 80% доходів Зведеного бюджету України [13, с. 25].

Разом з тим, в державному регулюванні економіки податковий інструментарій використовується для активізації економічного зростання. Такими стимулюючими інструментами є податкові пільги, податкові канікули, зменшення кількості податків та обов'язкових платежів, зниження податкових ставок та, як наслідок, зниження загального рівня оподаткування економіки.

Вітчизняна практика показує, що численні реформи у сфері оподаткування не сприяли вирішенню ключових проблем у сфері справляння податків, якими залишаються надмірне податкове навантаження, великі масштаби тіньової економіки, ухилення від сплати податків, обтяжливі податкові процедури, нестабільність податкового законодавства та ін. Це спотворює конкурентне середовище у країні, знижує стимули до господарської активності економічних суб'єктів і негативно позначається на фіскальній достатності держави. У результаті податкової реформи 2015 року в Україні зменшилася кількість податків з 22 до 11. Проте реального скорочення кількості податків не відбулося, оскільки деякі податки не скасовані повністю, а лише трансформовані або визначені у складі іншого обов'язкового платежу: наприклад, податок на майно об'єднує три

обов'язкових платежі (плату за землю, транспортний податок та податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки).

Досвід країн, які своєю економічною політикою продемонстрували «економічне диво» (зокрема Китай, Сингапур, Грузія та ін.), свідчить, що заходи антикризового управління держави тут спрямовувалися на залучення інвестора через усунення бюрократичних бар'єрів та зниження рівня податкового навантаження на бізнес.

На нашу думку, зниження рівня податкового навантаження та усунення обмежень у провадженні господарської діяльності є безумовним підґрунтям для залучення інвестицій та активізації господарської діяльності, яке з певним часовим лагом забезпечить зростання податкового потенціалу, тобто рівня податкових надходжень у бюджети усіх рівнів. Проте, разом зі зниженням ставок податків обов'язковою умовою ефективної реалізації податкової реформи мають стати супроводжувальні та не менш важливі заходи фіскального регулювання, насамперед: забезпечення стабільності податкового законодавства, спрощення процедур адміністрування податків, створення системи податкового контролю, яка обумовить невідворотність покарання за вчинення податкового правопорушення та водночас не обтяжуватиме законослухняних платників податків податковими перевітками, подолання корупції та підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів.

Цінове регулювання в розвинених країнах світу – дієвий інструмент економічної стабільності, який реалізується передусім з метою попередження зростання інфляції, монополізму виробників, зростання цін на сировинні та енергетичні ресурси. Аналіз наукових досліджень дозволяє зробити висновок, що в промислово розвинених країнах державний контроль над цінами товарів національних економік здійснюється в межах від 5% до 50% [3]. Традиційними об'єктами цінового регулювання є продукція аграрного сектора, енергетики, фармацевтики. Такої ж політики варто дотримуватися і в Україні.

Зовнішньоекономічна політика – генеральна лінія дій, система заходів, які провадить держава у сфері експорту та імпорту, митного регулювання, торговельних обмежень, залучення іноземних інвестицій, зарубіжного інвестування, зовнішніх позик, надання економічної допомоги іншим країнам, здійснення спільних економічних проектів відповідно до інтересів країни [14].

Зовнішньоекономічне регулювання діяльності суб'єктів підприємництва реалізується через інструменти зовнішньоекономічної політики:

- 1) тарифні - ґрунтуються на використанні митних тарифів (мит);
- 2) нетарифні - базуються на інших, ніж митний тариф, засобах державного регулювання.

Митно-тарифне регулювання у сфері впливу на суб'єктів підприємництва виконує протекціоністську (захист вітчизняних товарів від іноземної конкуренції) та фіскальну (поповнення державного бюджету) функції. Крім того, митно-тарифне регулювання може впливати на приплив валюти, розвиток регіонів країни, особливо, якщо мова йде про вільні економічні зони та ін.

Заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності – не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини [15].

Існують такі групи нетарифних інструментів:

1. Кількісні обмеження — це адміністративна форма регулювання, що передбачає встановлення максимального обсягу товару певної номенклатури, який дозволений для експорту чи імпорту протягом визначеного часу (наприклад року або кварталу). Кількісні обмеження є більш жорстокою формою обмежень порівняно з митами. Інструментами кількісних обмежень є:

— квота – це кількісний нетарифний захід обмеження експорту чи імпорту товару певною кількістю або сумою на певний проміжок часу;

— ліцензування експорту та імпорту передбачає видання державою імпортеру або експортеру через спеціально уповноважений державний орган дозволу (ліцензії) на ввезення або вивезення певного включеного у списки товару протягом встановленого терміну;

— "добровільне" обмеження експорту – угода між урядом країни-імпортера та урядом та/або компаніями країни-експортера про обмеження поставок товару у рамках узгоджених обсягів в обмін на відмову імпортуючої сторони від введення жорстких обмежень на імпорт, загроза введення яких використовується як засіб тиску при підготовці укладення угоди;

— ембарго — це повна заборона імпорту та/або експорту.

2. Приховані методи – ці методи представляють собою різноманітні бар'єри, що створюють органами центральної державної та місцевої влади. До прихованих методів належать:

— технічні бар'єри являють собою національні стандарти якості, економічні вимоги, санітарні обмеження, вимоги до упакування і маркування товарів, вимоги про дотримання ускладнених митних формальностей, законів, про захист споживачів і т.п.;

— внутрішні податки і збори – приховані методи, направлені на підвищення внутрішніх цін на імпортні товари, тим самим знижуючи їх конкурентоздатність на внутрішньому ринку;

— політика державних закупівель полягає в тому, що державні органи і підприємства повинні купувати визначені товари тільки в національних фірм, навіть якщо ці товари дорожчі від імпортних;

— вимоги про вміст місцевих компонентів – метод прихованої торгової політики припускає законодавче встановлення частки кінцевого продукту, що повинна вироблятися місцевими виробниками, у випадку призначення товару для продажу на внутрішньому ринку.

3. Фінансові методи торговельної політики. Метою фінансування як методу регулювання міжнародної торгівлі, зокрема розширення експорту, є дискримінація іноземних компаній на користь національних виробників і експортерів на основі зниження вартості експортованого товару і підвищення його конкурентоспроможності на світовому ринку. До фінансових методів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності належить субсидія. Субсидія - це фінансова чи інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту товару, в результаті якої суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки) [14].

Щодо зовнішньоекономічного регулювання, то державну економічну політику України необхідно спрямовувати на використання будь-яких із визначених інструментів зовнішньоекономічного регулювання у напрямку стимулювання зростання рівня експорту товарів з високою часткою доданої вартості та обмеження експорту сировинних ресурсів, що сприятиме зростанню надходжень іноземної валюти та покращенню стану платіжного балансу країни.

Враховуючи привабливість для іноземного інвестора технологічно зорієнтованих ринкових економік, у контексті боротьби за іноземний капітал необхідно нарощувати виробництво й експорт високо- і середньотехнологічних товарів. Розв'язання цього завдання пов'язано з оновленням промислового потенціалу України, підвищенням його технологічного рівня, зі структурною перебудовою промисловості України, в тому числі через реалізацію державних програм підтримки (пільгові кредити, податкові канікули, податкові знижки, реструктуризації податкових платежів, ін.).

Висновки і перспективи. Необхідність державного регулювання економічної діяльності суб'єктів підприємництва стала загальноновизнаною умовою економічного зростання. Методами державного регулювання за сферами реалізації є грошово-кредитне, фіскальне, цінове та зовнішньоекономічне регулювання.

Ефективно функціонуюча система фінансового ринку, що перебуває у сфері впливу грошово-кредитного регулювання, впливає на стан економіки кожної країни, оскільки здатна забезпечити потреби економіки в інвестиціях шляхом акумуляції тимчасово вільних фінансових коштів. Вирішення проблеми доступу вітчизняних суб'єктів бізнесу до «дешевих» кредитних ресурсів на тлі відтоку депозитних коштів з банківської системи вбачаємо через макроекономічну

стабілізацію в цілому та виважену грошово-кредитну політику, спрямовану на забезпечення стійкості фінансового ринку. Проте, у період стагнації економіки доцільно реалізувати програму підтримки малого та середнього бізнесу через державне кредитування з низькими відсотковими ставками (чи надання державних гарантій під «дешеві» кредити комерційних банків).

Підвищення ефективності фіскального регулювання у напрямку активізації підприємництва передбачає зниження рівня податкового навантаження, забезпечення стабільності податкового законодавства, спрощення процедур адміністрування податків, створення системи податкового контролю, яка обумовить невідворотність покарання за вчинення податкового правопорушення та водночас не обтяжуватиме законослухняних платників податків податковими перевітками, подолання корупції та підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів.

У сфері зовнішньоекономічного регулювання доцільно використовувати будь-які тарифні та нетарифні інструменти у напрямку стимулювання зростання експорту товарів з високою часткою доданої вартості та обмеження експорту сировинних ресурсів, що сприятиме зростанню надходжень іноземної валюти та покращенню стану платіжного балансу країни.

Комплексна реалізація зазначених заходів обумовить позитивні зрушення щодо активізації діяльності підприємницьких структур, зменшення обсягів державного боргу країни, покращення платіжного балансу, макроекономічної стабілізації та, як наслідок, обумовить економічне зростання.

Список використаних джерел

1. Global Entrepreneurship Index 2016 / Zoltán J. Ács, László Szerb, Erkkó Autio, The Global Entrepreneurship and Development Institute, Washington, D.C., USA. – <https://thegedi.org/2016-global-entrepreneurship-index>
2. Україна піднялася на три пункти у рейтингу Doing Business-2017 [Електронний ресурс] // Економічна правда. – 25.10.2016. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2016/10/25/608951/>
3. Андрусь, О.І. Особливості державного регулювання ціноутворення в промислово розвинених країнах [Електронний ресурс] / О.І. Андрусь // Економічний вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – Режим доступу : <http://ev.fmm.kpi.ua/article/viewFile/80079/75638>
4. Мельниченко, О.А. Особливості державного регулювання розвитку ресторанного господарства [Електронний ресурс] / О.А. Мельниченко // Державне будівництво. – № 1/2016. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2016-1/doc/2/04.pdf>
5. Степанов, В.Ю. Державне регулювання транспортною сферою [Електронний ресурс] / В.Ю. Степанов // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. – 2016. – Вип. 1. – С. 97-103. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2016_1_16
6. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
7. Основні структурні показники діяльності підприємств за їх розмірами [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва [Текст] : статистичний збірник – 2015 / За редакцією М. С. Кузнецової. – Державна служба статистики України. – 2016. – 513 с.
9. Процентні ставки за кредитами та депозитами [Електронний ресурс] // Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/files/4-Financial_markets.xls.
10. Індекс інфляції [Електронний ресурс] // Фінансовий портал «Мінфін». – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/inf/?2016>.
11. The Global Competitiveness Index 2015-2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://widgets.weforum.org/global-competitiveness-report-2015/>.
12. Гонта, І. Кредитування малого та середнього бізнесу в Україні: бути чи не бути? [Електронний ресурс] // Інформаційний портал ЦКП Інформ. – 01.11.2016. URL: <http://ckp.in.ua/analytics/13431>.
13. Статистичний збірник «Бюджет України» [Текст] // Міністерство фінансів України. – К., 2016. – 307 с.
14. Гребельник, О. П. Митна справа [Електронний ресурс] : підручник. 4-те вид. оновл. та доповн. / О. П. Гребельник. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 472 с. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1408051361006/ekonomika/mitna_sprava.
15. Митний кодекс України [Електронний ресурс] від 13.03.2012 р. № 4495 – VI. – Режим доступу :

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/ed20120601>.

Tomnyuk Tetyana

Ph.D. (in Economics), Associate Professor
Department of Finance, Banking and Business
Chernivtsi Trade and Economics Institute
of Kyiv National University of Trade and Economics
Chernivtsi, Ukraine
E-mail: ttomnyuk@gmail.com

DIRECTIONS OF INCREASE OF STATE REGULATION EFFICIENCY OF BUSINESS ACTIVITY IN UKRAINE

Abstract

Introduction. The need to restore sustainable economic growth in Ukraine stipulates the search of new solutions concerning the use of regulatory instruments of the state towards the revitalization of entrepreneurship as the driving force of economic development.

Methods. A number of general scientific and specific research methods, including methods of structural and logical, conceptual analysis, synthesis, methods of information and logical, statistical and factor analysis, table and graphic method are used to study the development trends of entrepreneurship and impact on these processes of state regulation.

Results. The article analyzes the indicators dynamics of the number of business entities and employment, depending on the classification criteria of subjects of entrepreneurship in Ukraine. The necessity and areas for increasing efficiency of methods of state regulation of business activity in the scope of their implementation (monetary, fiscal, price and foreign trade regulation).

Prospects. The implementation of the proposed measures to increase efficiency of state regulation of activity business entities should cause a positive changes to enhance business, facilitate macroeconomic stabilization and as a result should cause the economic growth in general.

Keywords: entrepreneurship, government regulation, entity, monetary regulation, fiscal adjustment, foreign trade regulation, price regulation.

References

1. Zoltán, J. Ács, László Szerb & Erko, Autio (2016). *Global Entrepreneurship Index 2016*. The Global Entrepreneurship and Development Institute, Washington, D.C., USA. Retrieved from <https://thegedi.org/2016-global-entrepreneurship-index>
2. Ukraina pidnialasia na try punkty u rejtynhu Doing Business-2017 [Ukraine has risen by three points in the ranking of Doing Business-2017]. (2016). *Ekonomichna Pravda* [The economic truth]. Retrieved from <http://www.epravda.com.ua/news/2016/10/25/608951/>
3. Andrus', O.I. Osoblyvosti derzhavnoho rehuliuвання tsinoutvorennia v promyslovo rozvynenykh krainakh [Features of state regulation of pricing in industrialized countries]. *Ekonomichnyj visnyk natsional'noho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivs'kyj politekhnichnyj instytut»* [Economic Bulletin of National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"]. Retrieved from <http://ev.fmm.kpi.ua/article/viewFile/80079/75638>.
4. Mel'nychenko, O.A. (2016) Osoblyvosti derzhavnoho rehuliuвання rozvytku restorannoho gospodarstva [Features of state regulation of restaurant business]. *Derzhavne budivnytstvo* [State building], 1. Retrieved from <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2016-1/doc/2/04.pdf>.
5. Stepanov, V. Yu. (2016). Derzhavne rehuliuвання transportnoiu sferoiu [State regulation of the transport sector]. *Visnyk Natsional'noho universytetu tsyvil'noho zakhystu Ukrainy. Seriya : Derzhavne upravlinnia* [Proceedings of the National University of Civil Defence of Ukraine. Series: State administration], 1, 97-103. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/NUCZUDU_2016_1_16.
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003). The Law of Ukraine "Economic Code of Ukraine". Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
7. State Statistics Service of Ukraine (2017). "Basic structural indicators of enterprises according to their

size". Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>

8. Kuznietsova, M.S. (Ed.). (2016). *Dial'nist' sub'ektiv velykoho, seredn'oho, maloho ta mikropidpriemnytstva: statystychnyj zbirnyk – 2015* [The activities of large, medium, small and micro business : Statistical Yearbook - 2015]. – State Statistics Service of Ukraine.

9. *Protsentni stavky za kredytamy ta depozytamy [Interest rates on loans and deposits]. Ofitsijnyj sait NBU [The official website of the NBU]. Retrieved from https://bank.gov.ua/files/4-Financial_markets.xls*

10. Indeks inflatsii [The inflation index]. Finansovyy portal «Minfin» [Financial Portal "Minfin"]. Retrieved from <http://index.minfin.com.ua/index/infl/?2016>

11. The Global Competitiveness Index 2015-2016. Retrieved from <http://widgets.weforum.org/global-competitiveness-report-2015/>

12. Honta, I. (2016). Kredytuvannia maloho ta seredn'oho biznesu v Ukraini: buty chy ne buty? [Lending to small and medium business in Ukraine: to be or not to be?]. *Informatsijnyj portal TsKP Inform* [Information portal CLC Inform]. Retrieved from <http://ckp.in.ua/analytics/13431>

13. *Statystychnyj zbirnyk «Biudzhēt Ukrainy»* [Statistical Yearbook "Budget of Ukraine"]. (2016). Ministerstvo finansiv Ukrainy. Kyiv.

14. Hrebel'nyk, O. P. (2014). *Mytna sprava* [Customs cause]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury. Retrieved from http://pidruchniki.com/1408051361006/ekonomika/mitna_sprava

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012). The Law of Ukraine "Customs Code of Ukraine". Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/ed20120601>

